

Brussel, 19 juni 2026
(OR. en)

10400/26

SOC 390
EMPL 209
EDUC 260
ECOFIN 802
COMPET 806
ENV 789
ENER 421
JAI 859
GENDER 113
JEUN 156
SAN 502

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
Betreft:	Beoordeling van de landspecifieke aanbevelingen voor 2026 en de uitvoering van de landspecifieke aanbevelingen voor 2025: advies van het Comité voor de werkgelegenheid en het Comité voor sociale bescherming - <i>Bekrachtiging</i>

De delegaties vinden hierbij het advies van het Comité voor de werkgelegenheid en het Comité voor sociale bescherming over de beoordeling van de landspecifieke aanbevelingen voor 2026 en de uitvoering van de landspecifieke aanbevelingen voor 2025, dat door de Raad (Epsco) op 29 juni 2026 moet worden bekrachtigd.

Addenda bij deze nota:

- Evaluaties van de sociale convergentie van het EMCO-SPC van 2026 – landspecifieke conclusies (ADD 1)
- Bij het multilaterale toezicht verrichte evaluaties van het EMCO van 2026 – landspecifieke conclusies (ADD 2)
- Multilaterale uitvoeringsevaluaties van het SPC van 2026 – landspecifieke conclusies (ADD 3)

Advies van het Comité voor de werkgelegenheid en het Comité voor sociale bescherming over de cyclus van het Europees Semester 2026

Preambule

Het Comité voor de werkgelegenheid (EMCO) en het Comité voor sociale bescherming (SPC) zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het Europees Semester op het gebied van werkgelegenheid, vaardigheden en sociaal beleid.¹ Dienovereenkomstig hebben de comités gedurende de hele cyclus van het Europees Semester 2026:

- in de aanloop naar de zitting van de Raad Epsco van 9 maart de jaarlijkse *aanbeveling over het economisch beleid van de eurozone* en het *gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid* opgesteld, samen met de bijbehorende conclusies van de Raad. Het EMCO heeft ook de allereerste *aanbeveling over menselijk kapitaal in de EU* opgesteld.²
- in de aanloop naar de zitting van de Raad Epsco op 29 juni de nieuwe *landspecifieke aanbevelingen (LSA's)*³ opgesteld en hun standpunten over de bijbehorende *horizontale nota* voor de Europese Raad kenbaar gemaakt.⁴

¹ Op basis van de bepalingen van de artikelen 148, 150 en 160 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), de Besluiten [2015/772](#) en [2015/773](#) van de Raad tot instelling van de comités en [Verordening \(EG\) nr. 2024/1263](#) betreffende de doeltreffende coördinatie van het economisch beleid.

² Alle documenten zijn op 25 november 2025 door de Commissie goedgekeurd als onderdeel van het [najaarspakket](#). Na onderhandelingen in de comités zijn deze documenten op 9 maart door de Raad goedgekeurd of aangenomen. De definitieve teksten van de [aanbeveling over het economisch beleid van de eurozone](#), de [aanbeveling over menselijk kapitaal](#), het [gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid](#) en de [conclusies van de Raad](#) zijn online beschikbaar.

³ Die door de Commissie zijn goedgekeurd op 3 juni als onderdeel van het [voorjaarspakket](#) en die, na onderhandelingen in de comités, tijdens de zitting van de Raad Epsco op 29 juni zullen worden goedgekeurd en door op 10 juli door de Raad zullen worden aangenomen.

⁴ De horizontale nota over de LSA's voor 2026, die onder het gezag van het Cypriotische voorzitterschap is opgesteld, is bedoeld als bijdrage aan de politieke besprekingen tijdens de Europese Raad van 18-19 juni.

- bijgedragen aan de opstelling van de aanbevelingen van de Raad ter bekrachtiging van de *budgettaire-structurele plannen voor de middellange termijn*.⁵

Het EMCO en het SPC hebben ook de voortgang onderzocht die de lidstaten hebben geboekt bij de uitvoering van de relevante LSA's voor 2025 en hebben de stand van de sociale convergentie in de EU gemonitord op basis van de bevindingen van het *kader voor sociale convergentie*.⁶ Daarin is de eerste analyse geïntegreerd in het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid 2026, terwijl de tweede analyse door de Commissie is gepubliceerd en vervolgens door de comités is besproken.⁷

In het licht van deze activiteiten bevat **Deel 1** van dit advies de algemene standpunten van de comités over de governanceaspecten van het Europees Semester. **Deel 2** bevat beschouwingen over de LSA's van 2026 zoals die door de Commissie zijn voorgesteld en op 4 juni aan het EMCO en het SPC zijn voorgelegd. **Deel 3** bevat het resultaat van het onderzoek naar de vorderingen van de lidstaten bij de uitvoering van de relevante LSA's van 2025 en naar de bevindingen van het kader voor sociale convergentie, in de vorm van thematische boodschappen. De bijbehorende landspecifieke conclusies zijn opgenomen in de **bijlagen**.

⁵ Deze aanbevelingen van de Raad worden aangenomen tijdens zittingen van de Raad Ecofin.

⁶ De opzet en de kenmerken van het kader voor sociale convergentie zijn besproken in een speciale EMCO-SPC-werkgroep die tussen 2022 en 2023 actief was, en worden beschreven in [Belangrijkste bevindingen over de invoering van een kader voor sociale convergentie in het Europees Semester](#) en in een daarmee verband houdend [verslag](#). Beide documenten zijn in juni 2023 aan de Epsco-ministers voorgelegd.

⁷ De Commissie heeft de tweede analyse op 21 april bekendgemaakt in een [werkdokument van de diensten van de Commissie](#). De analyse is door het EMCO en het SPC besproken via gerichte evaluaties, waarvan de resultaten zijn samengevat in deel 3.1.

Deel 1

Governanceaspecten van het Europees Semester

De cyclus van het Europees Semester 2026 markeerde het tweede jaar van uitvoering van het nieuwe EU-kader voor economische governance, waarin de Europese pijler van sociale rechten stevig is verankerd. In dit verband waren de comités ingenomen met de sterkere integratie van het economisch, werkgelegenheids-, vaardigheden- en sociaal beleid in het hele proces van het Semester, met name in de LSA's van 2026. Deze ontwikkeling bouwt voort op de solide werkgelegenheids- en sociale dimensies van de budgettaire-structurele plannen voor de middellange termijn⁸, waaraan het EMCO en het SPC, naargelang het geval, zijn blijven bijdragen bij de opstelling van de aanbevelingen van de Raad ter bekrachtiging van de inhoud van die plannen. De comités zijn van mening dat deze sterkere beleidsintegratie in overeenstemming is met hun reeds langdurige inzet op het gebied van hervormingen en investeringen in arbeidsmarkt-, vaardigheden- en sociaal beleid als aanjagers van inclusieve economische groei, productiviteit en concurrentievermogen.⁹

⁸ [Brief van de voorzitters van het EMCO en het SPC over de budgettaire-structurele plannen voor de middellange termijn](#), gepresenteerd aan de Epsco-ministers in februari 2025.

⁹ Dit leidde tot het [Advies over de toegevoegde waarde van sociale investeringen en de rol van de Raad Epsco in de governance van het Europees Semester](#) (bekrachtigd door de Raad in november 2023), [de conclusies van de Raad over de rol van arbeidsmarkt-, vaardigheden- en sociaal beleid voor veerkrachtige economieën](#) (goedgekeurd door de Raad in juni 2024), en de [Vrijwillige leidende beginselen voor de EU-lidstaten met het oog op de evaluatie van de economische effecten van hervormingen en investeringen op het gebied van de arbeidsmarkt, vaardigheden en sociaal beleid](#) (bekrachtigd door de Raad in juni 2024).

In de cyclus van het Semester 2026 werden de allereerste aanbeveling over menselijk kapitaal, een uitgebreide analyse van de uitdagingen op het gebied van de kwaliteit van banen en een hernieuwde nadruk op het verminderen van armoederisico's, ongelijkheden en sociale uitsluiting geïntroduceerd, in overeenstemming met de nieuwe EU-strategie tegen armoede.¹⁰

De aanbeveling over menselijk kapitaal stelt een vernieuwd beleidskader vast om de ontwikkeling van menselijk kapitaal in de Unie te versterken. De aanbeveling legt een sterke nadruk en een gevoel van urgentie op het aanpakken van tekorten in strategische sectoren, het versnellen van de erkenning van kwalificaties, het versterken van basisvaardigheden, het uitbreiden van beroepsonderwijs en -opleiding en STEM-onderwijs, en een beter gebruik van inzicht in vaardigheden om transities op de arbeidsmarkt en het concurrentievermogen te ondersteunen. Tegelijkertijd is – voortbouwend op het in 2025 aangenomen advies van het EMCO en de daarmee verband houdende actualisering van het monitoringkader¹¹ – de kwaliteit van banen systematisch geïntegreerd in het proces van het Europees Semester, met een specifieke analyse in het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid 2026 en in de landverslagen, wat ertoe heeft geleid dat de LSA's in voorkomend geval uitdrukkelijk beleidsrichtsnoeren voor de belangrijkste dimensies ervan bevatten. Het voorjaarspakket weerspiegelt ook de prioriteiten van de nieuwe EU-strategie tegen armoede, met name met betrekking tot de beleidsinstrumenten die het risico op armoede en sociale uitsluiting moeten terugdringen.

¹⁰ [EU-strategie tegen armoede – Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie](#), gepubliceerd door de Commissie op 6 mei 2026.

¹¹ [Advies van het Comité voor de werkgelegenheid over de dimensies van de kwaliteit van banen](#), in juni 2025 voorgelegd aan de ministers van de Raad Epsco. Er zal een geactualiseerd monitoringkader worden opgenomen in de prestatie-monitor werkgelegenheid 2026, die vóór de zitting van de Raad Epsco in oktober aan de Raad zal worden toegezonden.

Wat de werkgelegenheids- en sociale dimensie van het Semester betreft, maakten de comités gedurende de gehele cyclus van 2026 de balans op van de voortgang met de verwezenlijking van de EU- en nationale doelstellingen voor 2030 inzake werkgelegenheid, vaardigheden en het terugdringen van armoede en sociale uitsluiting.¹² De Unie ligt grotendeels op schema om haar werkgelegenheidsdoelstelling voor 2030 te halen, waarbij verschillende lidstaten hun nationale doelstellingen al hebben gehaald of overtroffen. Tegelijkertijd brengt onvoldoende vooruitgang in de richting van de vaardighedendoelstelling voor 2030 aanzienlijke risico's voor de toekomst met zich mee gezien de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt en een zwakke productiviteitsgroei. De comités uiten ook hun bezorgdheid over het feit dat de vooruitgang bij het terugdringen van armoede en sociale uitsluiting nog steeds ontoereikend en ongelijk is tussen de lidstaten: de Unie ligt momenteel niet op koers om de armoedebestrijdingsdoelstelling voor 2030 te halen en er blijven hardnekkige verschillen bestaan waar personen in kwetsbare situaties de prijs voor betalen. De comités zien ernaar uit het komende actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten in de tweede helft van 2026 te bespreken om de vooruitgang in de richting van de kerndoelen van de Unie voor 2030 te ondersteunen.¹³

Om te helpen de risico's en uitdagingen voor opwaartse sociale convergentie in kaart te brengen, hebben de comités bijgedragen aan de uitvoering van het kader voor sociale convergentie op basis van analyses van de Commissie. Naar aanleiding van standpunten die in eerdere Semestercycli naar voren zijn gebracht¹⁴, merkten sommige lidstaten op dat er ruimte is voor verdere verbeteringen van het tijdschema van de tweede analyse, die baat zou kunnen hebben bij meer tijd voor technische dialogen tussen de Commissie en de betrokken lidstaten, alsook bij een sterkere koppeling van causale verbanden tussen beleidsterreinen en een explicietere erkenning van recente ontwikkelingen. De besprekingen spitsten zich toe op een afweging tussen meer tijd voor diepgaande technische dialogen om de kwaliteit daarvan te waarborgen, en de tijdige beschikbaarheid van input voor de evaluaties in het kader van het multilaterale toezicht door de comités. Het EMCO en het SPC zijn ingenomen met de integratie van de bevindingen van het kader in de voorstellen voor de LSA's van 2026 en de landverslagen, waardoor de vaststelling van beleidsmaatregelen ter bevordering van opwaartse sociale convergentie wordt ondersteund.

¹² De comités legden de Raad in juni 2022 een [advies over het proces voor de vaststelling van nationale doelstellingen voor 2030](#) voor.

¹³ De comités leverden input voor het volgende actieplan via het [advies over de toekomstige beleidsprioriteiten van de Unie in verband met de Europese pijler van sociale rechten](#), dat in maart 2024 door de Raad werd goedgekeurd, en werd bekrachtigd tijdens een gedachtewisseling in mei 2025.

¹⁴ [Beoordeling van het kader voor sociale convergentie zoals uitgevoerd als proefproject in de cyclus van het Europees Semester 2024](#), die op 2 december 2024 door de Raad (Epsco) is besproken.

Zoals gebruikelijk hebben het EMCO en het SPC ook uitgebreide besprekingen gevoerd met de sociale partners van de EU en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties over de beleidsprioriteiten die in het najaars- en het voorjaarspakket zijn vastgelegd. Deze uitwisselingen hebben geleid tot een constructieve en inhoudelijke dialoog, waarmee terdege rekening is gehouden bij het opstellen van dit advies. De comités bevestigen dat het betrekken van de sociale partners, vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld en andere belanghebbenden bij alle fasen van de cyclus van het Europees Semester en van de nationale beleidscycli een belangrijke factor is voor het welslagen van de coördinatie en uitvoering van het economisch, werkgelegenheids- en sociaal beleid. In dit verband zal het EMCO in de tweede helft van 2026 een speciale evaluatie van de sociale dialoog uitvoeren om de vooruitgang in alle lidstaten te beoordelen en aan de Raad verslag uit te brengen over de stand van de sociale dialoog in de hele Unie.¹⁵

Tot slot benadrukken de comités dat de publicatie van het voorjaarspakket in juni voor het derde opeenvolgende jaar heeft geleid tot het treffen van een ad-hocregeling op het niveau van de comités om ervoor te zorgen dat de Raad Epsco op basis van het Verdrag wordt betrokken bij de voorbereiding en goedkeuring van de nieuwe LSA's. Dit resulteerde opnieuw in beperkte tijd voor uitwisselingen met de sociale partners en maatschappelijke organisaties binnen de comités, de zinvolle analyse en voorbereiding van de nieuwe LSA's door de lidstaten, alsook in de omzetting van de jaarlijkse gezamenlijke vergadering van het EMCO, het SPC en het Comité voor de economische politiek (EPC) in een hybride bijeenkomst. Het krappe tijdschema voor het onderzoeken van de werkgelegenheids-, vaardigheden- en sociale aspecten van de landspecifieke aanbevelingen dreigt de geloofwaardigheid van het proces van het Semester te ondermijnen en negatieve gevolgen te hebben voor het gevoel van eigenaarschap en de snelle uitvoering van de aanbevelingen. Dit is te wijten aan de beperkte tijd die beschikbaar is voor zinvolle multilaterale besprekingen en voor nationale raadplegingen waarbij alle relevante belanghebbenden, met inbegrip van de sociale partners en maatschappelijke organisaties, worden betrokken. Het EMCO en het SPC blijven pleiten voor de vaststelling van een passend en voorspelbaar tijdschema voor de publicatie van het voorjaarspakket en staan klaar om de Commissie en de toekomstige voorzitterschappen van de Raad in dit verband te ondersteunen.

¹⁵ In 2025 kwam het EMCO overeen het toepassingsgebied van zijn evaluatie van de sociale dialoog te herstructureren en uit te breiden met het oog op het toezicht op de uitvoering van de [aanbeveling van de Raad uit 2023 over de versterking van de sociale dialoog in de EU](#) in alle lidstaten, waarbij de nationale sociale partners werden uitgenodigd om deel te nemen aan de discussie.

Deel 2

Beoordeling van de aanbevelingen van de Commissie voor de LSA's van 2026

De beleidsrichtsnoeren in het voorjaarspakket 2026 weerspiegelen een sociaal-economische context die wordt gekenmerkt door toegenomen geopolitieke onzekerheid, snelle technologische veranderingen en aanhoudende structurele uitdagingen die van invloed zijn op het concurrentievermogen, de productiviteit en de sociale cohesie van de Unie. De comités merken op dat de cyclus van 2026 een structurele ontwikkeling van het Europees Semester verder consolideert, waarbij concurrentievermogen, veerkracht en sociale rechtvaardigheid in toenemende mate op geïntegreerde wijze worden benaderd, waarbij menselijk kapitaal en sociale cohesie worden erkend als voorwaarden voor productiviteitsgroei en economische stabiliteit. Tegen deze achtergrond werd in de cyclus van het Europees Semester van dit jaar opnieuw de nadruk gelegd op de noodzaak om het concurrentievermogen en de veerkracht van de Unie op lange termijn binnen de Europese sociale markteconomie te versterken.

De comités zijn ingenomen met het feit dat in de LSA's voor 2026 in toenemende mate wordt erkend dat hervormingen en investeringen in menselijk kapitaal, hoogwaardige banen en sociale inclusie belangrijke aanjagers zijn van duurzame economische groei en opwaartse sociale convergentie. Binnen de bevoegdheden van de Raad Epsco vertaalde dit zich in een groot aantal voorstellen voor de LSA's die gericht zijn op het aanpakken van tekorten aan en discrepanties tussen gevraagde en aangeboden arbeidskrachten en vaardigheden, het vergroten van de arbeidsmarktparticipatie, het bevorderen van de arbeidskwaliteit, het versterken van onderwijs- en opleidingsstelsels, het verbeteren van sociale bescherming en sociale inclusie, het terugdringen van armoede en het aanpakken van uitdagingen op het gebied van betaalbare huisvesting. In het algemeen weerspiegelen de voorstellen voor de LSA's van 2026 op passende wijze de onderlinge afhankelijkheid tussen economische prestaties, sociale vooruitgang en de strategische doelstellingen van de Unie, en bieden zij belangrijke richtsnoeren op EU-niveau, ook in de aanloop naar het meerjarig financieel kader voor de periode 2028-2034.

In de voorstellen voor de LSA's van 2026 wordt bijzondere nadruk gelegd op de prestaties van de arbeidsmarkt en de kwaliteit van banen als essentiële onderdelen van een concurrerende en veerkrachtige economie. De lidstaten worden aangemoedigd om het actieve arbeidsmarktbeleid te versterken, transitie op de arbeidsmarkt te ondersteunen en de participatie van ondervertegenwoordigde groepen op de arbeidsmarkt te vergroten. Dit is in overeenstemming met het feit dat de prestaties van de arbeidsmarkt niet alleen afhangen van het aantal banen, maar ook van de kwaliteit van de werkgelegenheid, die van invloed is op de arbeidsparticipatie, de productiviteit en de dynamiek van het arbeidsaanbod. In dit verband wordt in de voorstellen terecht het belang erkend van het uitbreiden van mogelijkheden voor bij- en omscholing, het aanpakken van arbeidsmarktsegmentatie, het verbeteren van de arbeidsomstandigheden en het vergroten van de betrokkenheid van de sociale partners, in overeenstemming met de nationale wetgeving en praktijken.

In de nieuwe aanbevelingen wordt nog steeds sterk de nadruk gelegd op onderwijs, vaardigheden en de ontwikkeling van menselijk kapitaal als strategische troeven voor de toekomstige welvaart en het concurrentievermogen van Europa. De comités merken op dat het vaardighedenbeleid in toenemende mate niet alleen wordt gezien als instrument van het werkgelegenheidsbeleid, maar ook als een strategische factor die het concurrentievermogen, de industriële transformatie en de technologische soevereiniteit van de Unie bevordert. Gezien de aanhoudende tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden, de demografische ontwikkelingen en de toenemende vraag naar geavanceerde, digitale en STEM-vaardigheden, worden de lidstaten aangemoedigd de onderwijs- en opleidingsstelsels te versterken, de mogelijkheden voor een leven lang leren uit te breiden en de deelname aan volwasseneneducatie te verbeteren. Verschillende voorstellen voor de LSA's zijn gericht op het verbeteren van basisvaardigheden, het verbeteren van de inclusiviteit en kwaliteit van het onderwijs- en opleidingsaanbod en het beter afstemmen van leersystemen op de behoeften van de arbeidsmarkt. De comités zijn ingenomen met de erkenning dat het vaardighedenbeleid niet alleen van cruciaal belang is om de werkgelegenheid en sociale inclusie te ondersteunen, maar ook om de groene en de digitale transitie van de Unie mogelijk te maken en haar strategische autonomie in belangrijke sectoren te versterken.

Op het gebied van sociale inclusie en sociale bescherming blijven de voorstellen voor LSA's van 2026 gericht op het aanpakken van uitdagingen op het gebied van armoede, ongelijkheid, sociale uitsluiting en de toereikendheid en duurzaamheid van de socialebeschermingsstelsels, met inbegrip van toegang tot hoogwaardige gezondheidszorg en langdurige zorg. De comités zijn ingenomen met de voortdurende convergentie van beleidsbenaderingen, waarbij overwegingen inzake toereikendheid en duurzaamheid worden gecombineerd met een grotere nadruk op activering, arbeidsmarktparticipatie en toegang tot sociale diensten. De comités zijn ook ingenomen met de bijzondere aandacht die wordt besteed aan het verbeteren van de doeltreffendheid, de dekking en toereikendheid van sociale overdrachten en sociale bijstand, met name voor personen in kwetsbare situaties en kinderen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd, in overeenstemming met de strategie tegen armoede. De lidstaten worden ook aangemoedigd om de toegang tot hoogwaardige en gemeenschapsgebaseerde gezondheidszorg en langdurige zorg te verbeteren, rekening houdend met demografische trends, personeelstekorten en territoriale verschillen. In de voorstellen wordt terecht erkend dat maatregelen ter versterking van de stelsels voor sociale bescherming en sociale inclusie van cruciaal belang blijven om armoede en sociale uitsluiting te voorkomen en terug te dringen, veerkracht te waarborgen, de arbeidsmarktparticipatie van personen in kwetsbare situaties te ondersteunen en bij te dragen aan het bevorderen van de gelijkheid en het aanpakken van demografische uitdagingen.

De comités wijzen voorts op het toenemende belang van betaalbare huisvesting in het proces van het Semester. In verschillende lidstaten hebben de uitgaven voor huisvesting steeds meer gevolgen voor de arbeidsmobiliteit, de levensstandaard en de sociale inclusie, bovenop het toenemende risico van uitsluiting op de woningmarkt. De commissies merken op dat betaalbare huisvesting steeds meer wordt erkend, niet alleen als een maatschappelijke uitdaging, maar ook als een factor die van invloed is op aanwervingsproblemen, arbeidsmobiliteit en de efficiëntie van de afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, met bredere gevolgen voor de productiviteitsgroei en de economische stabiliteit in de hele EU. In de voorstellen voor de LSA's wordt dan ook terecht gewezen op de noodzaak om structurele belemmeringen aan te pakken die van invloed zijn op de beschikbaarheid en betaalbaarheid van huisvesting, waarbij rekening wordt gehouden met de bredere economische en sociale gevolgen van ontwikkelingen op de woningmarkt. De comités wijzen erop dat het belangrijk is ervoor te zorgen dat de integratie van deze extra dimensies het Semester niet onnodig belast.

De comités nemen nota van de verdere integratie van het kader voor sociale convergentie in het Europees Semester. De cyclus van 2026 was het derde jaar van de uitvoering van het kader voor sociale convergentie als geïntegreerd instrument binnen het Europees Semester, in overeenstemming met Verordening (EU) 2024/1263 en de beginselen van de Europese pijler van sociale rechten. Het kader heeft bijgedragen tot een systematische en alomvattende identificatie van risico's en uitdagingen voor opwaartse sociale convergentie, onder meer via bilaterale uitwisselingen en multilaterale evaluaties in de comités, die tot doel hadden de Raad te informeren over de stand van zaken op het gebied van sociale convergentie in de EU. De bevindingen van het kader zijn ook meegenomen in de analyse en beleidsrichtsnoeren van de Commissie in het voorjaarspakket van 2026.

Tot slot merken de comités op dat er, ondanks de ad-hocregelingen die nodig waren om de voorstellen voor LSA's van 2026 af te ronden, nauwe samenwerking tot stand is gebracht tussen het EMCO en het SPC en andere raadgevende comités. Dankzij de samenwerking met de Ecofin-comités konden verschillende beleidskwesties van horizontale aard tussen de Raad Epsco en de Raad Ecofin doeltreffend worden besproken. In overeenstemming met de gangbare praktijk vond de bespreking van de LSA's op het gebied van onderwijs, opleiding en vaardigheden plaats in het EMCO, met deelname van afgevaardigden van het Onderwijscomité. De LSA's op het gebied van gezondheid werden besproken in het SPC, waarbij de leden werd verzocht om op nationaal niveau de besprekingen te coördineren met relevante deskundigen.

Deel 3

Belangrijkste bevindingen over de uitvoering van de landspecifieke aanbevelingen van 2025 en over de stand van de sociale convergentie in de Unie

Multilateraal toezicht maakt deel uit van de kerntaken van het EMCO en het SPC in het kader van het Europees Semester¹⁶. Het omvat onder meer¹⁷ een diepgaande beoordeling van de hervormingen, investeringen en bredere beleidsmaatregelen naar aanleiding van de LSA's die de Raad in de vorige Semestercyclus heeft gedaan. Als zodanig speelt multilateraal toezicht een essentiële rol bij het ondersteunen van de beleidsmaatregelen van de lidstaten, door de uitwisseling van beleidskennis en goede beleidspraktijken, en door een gemeenschappelijk inzicht in de landspecifieke uitdagingen te bevorderen, met de bedoeling de Raad op de hoogte te houden.

In 2026 hebben beide comités de uitvoering van de desbetreffende LSA's van 2025 beoordeeld en – in de context van het kader voor sociale convergentie – de risico's en uitdagingen voor opwaartse sociale convergentie in de Unie besproken en er conclusies over getrokken. Voor alle landspecifieke evaluaties zijn de conclusies gebaseerd op de eerste input van de diensten van de Commissie via de in april gepubliceerde tweede analyse en op de eigen rapportage van de lidstaten over de meest recente maatregelen, gevolgd door multilaterale beoordelingen van die maatregelen door andere lidstaten en de Commissie. De landspecifieke conclusies zijn onderling overeengekomen en als bijlage bij dit advies gevoegd.

¹⁶ Voor het EMCO is de uitoefening gebaseerd op de artikelen 148 en 150 VWEU, voor het SPC op artikel 160 VWEU.

¹⁷ De multilaterale toezichtactiviteiten van het EMCO omvatten ook gerichte evaluaties van de uitvoering van bepaalde aanbevelingen van de Raad die onder de bevoegdheid van de Raad Epsco vallen en gericht zijn aan alle lidstaten. In het SPC worden specifieke diepgaande thematische besprekingen georganiseerd of gezamenlijke verslagen uitgebracht ter follow-up van ter zake doende aanbevelingen van de Raad.

3.1. Horizontale bevindingen van het EMCO en het SPC over opwaartse sociale convergentie

Op 19 en 20 mei hebben het EMCO en het SPC een reeks evaluaties van de sociale convergentie uitgevoerd op basis van de tweede analyse van de Commissie van het kader voor sociale convergentie. De evaluaties hadden betrekking op negen lidstaten die in de op 21 april gepubliceerde analyse van de Commissie waren aangemerkt als lidstaten met mogelijke risico's voor opwaartse sociale convergentie, alsook op de uitvoering van de desbetreffende landspecifieke aanbevelingen van 2025 die aan deze lidstaten waren gericht. De analyse draagt bij tot de monitoring van ontwikkelingen op het gebied van werkgelegenheid, vaardigheden en sociaal beleid in het Europees Semester overeenkomstig artikel 148 VWEU, en ondersteunt zo de inspanningen om opwaartse sociale convergentie in de hele EU te bevorderen en vooruitgang te boeken bij het bereiken van de EU- en nationale doelstellingen voor 2030 in verband met de Europese pijler van sociale rechten.

- **In de tweede analyse van het kader voor sociale convergentie van 2026 werd gewezen op een reeks grotendeels gedeelde risico's voor opwaartse sociale convergentie in de geëvalueerde lidstaten.** Deze risico's werden ook algemeen erkend in de collegiale discussies, zelfs wanneer de omvang en de richting van de trends van land tot land verschilden. De evaluaties bevestigden dat de lidstaten een brede waaier aan hervormingen en investeringen doorvoeren, waaronder in sommige gevallen grootschalige structurele veranderingen. Veel van de gesignaleerde structurele uitdagingen blijven echter de vooruitgang in de richting van opwaartse sociale convergentie belemmeren en vereisen verdere aanhoudende beleidsinspanningen om de lopende hervormingen om te zetten in meetbare resultaten. Er zullen dan ook verdere inspanningen nodig zijn om ervoor te zorgen dat de lopende hervormingen leiden tot een aanhoudende opwaartse sociale convergentie.

- **De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt laten een gemengd beeld zien.** Hoewel de algemene werkgelegenheidstrends in veel lidstaten positief blijven, blijven er aanzienlijke en in sommige gevallen steeds groter wordende verschillen bestaan voor specifieke groepen, met name vrouwen, jongeren, personen met een handicap en onderdanen van derde landen. De regionale verschillen blijven ook uitgesproken, wat wijst op aanhoudende uitdagingen bij het waarborgen van evenwichtigere arbeidsmarkresultaten in alle regio's en bevolkingsgroepen. In sommige gevallen hebben kwetsbare groepen nog steeds te maken met een minder gunstige of zelfs verslechterende werkloosheidsdynamiek. Tegelijkertijd blijven in verschillende lidstaten tekorten aan arbeidskrachten en discrepanties tussen gevraagde en aangeboden vaardigheden structurele belemmeringen veroorzaken. Onvoldoende baankwaliteit brengt ook risico's met zich mee voor de prestaties van de arbeidsmarkt en voor de verwezenlijking van opwaartse sociale convergentie. Er zijn dan ook aanhoudende inspanningen nodig om de arbeidsmarktparticipatie te verhogen, de segmentering van de arbeidsmarkt terug te dringen en de arbeidsomstandigheden te verbeteren, onder meer door nauwere samenwerking met de sociale partners en goed functionerende openbare diensten voor arbeidsvoorziening.
- **Op het gebied van vaardigheden en onderwijs bevestigden de evaluaties dat er sprake is van hardnekkige en grotendeels gemeenschappelijke uitdagingen, met name wat betreft de deelname aan volwasseneneducatie, basis- en digitale vaardigheden en voortijdige verlaters van onderwijs en opleiding.** De deelname aan volwasseneneducatie blijft aanzienlijk achter bij de EU-doelstelling voor 2030, waardoor veel werknemers en werkzoekenden minder mogelijkheden hebben om zich aan te passen aan de veranderingen op de arbeidsmarkt. Hoewel een leven lang leren en bijscholing worden uitgebreid, blijven de outreach en de doeltreffendheid ervan voor kansarme en ondervertegenwoordigde groepen beperkt. Dit brengt het risico met zich mee dat er ongelijkheden blijven bestaan op het gebied van de verwerving van vaardigheden en van arbeidsmarkresultaten. Structurele maatregelen om het aantal voortijdige verlaters van onderwijs en opleiding terug te dringen, hangen vaak af van de capaciteit op systeemniveau, met inbegrip van de beschikbaarheid van leerkrachten, de institutionele paraatheid en het vermogen van scholen om te reageren op steeds diversere profielen van lerenden. Over het algemeen blijft het verbeteren van de kwaliteit, de inclusiviteit en de relevantie voor de arbeidsmarkt van de onderwijs- en opleidingsstelsels in alle lidstaten een belangrijke prioriteit.

- **Uit de evaluaties bleek bovendien dat er nog steeds sociale uitdagingen bestaan, met name op het gebied van armoede en sociale uitsluiting.** De risico's blijven hoog voor specifieke bevolkingsgroepen, waaronder huishoudens met kinderen, personen met een handicap en andere groepen in kwetsbare situaties, wat vaak nog wordt verergerd door regionale verschillen in dienstverlening. Deze uitdagingen blijven van invloed op de sociale cohesie en opwaartse sociale convergentie en houden onder meer verband met kwesties als de toereikendheid van uitkeringen en de toegankelijkheid, het gebruik en de doeltreffendheid van socialebeschermingsstelsels bij het aanpakken van armoederisico's. Met name kinderarmoede blijft extra aandacht vereisen, gezien de langetermijneffecten ervan voor gelijke kansen en intergenerationele opwaartse sociale convergentie. Tegelijkertijd zorgt de vergrijzing voor toenemende druk op de stelsels voor langdurige zorg en op de beschikbaarheid van arbeidskrachten in de gezondheids-, zorg- en sociale sector, terwijl dit ook bredere uitdagingen op het gebied van duurzaamheid met zich meebrengt voor de socialebeschermingsstelsels. Hoewel er in veel lidstaten hervormingen van de socialebijstands- en socialebeschermingsstelsels aan de gang zijn, bevinden deze zich nog in verschillende fasen van uitvoering en zullen zij in de loop van de tijd voortdurend moeten worden gemonitord en aangepast.

Om de bovengenoemde uitdagingen aan te pakken, voeren de lidstaten een brede waaier aan hervormingen uit. De doeltreffendheid ervan hangt echter in grote mate af van een tijdige uitvoering, adequate bestuurlijke capaciteit, doeltreffende coördinatie tussen bestuursniveaus en voortdurende investeringen in institutionele capaciteit. In het bijzonder geldt het volgende:

- in verschillende gevallen moet nog steeds worden beoordeeld hoe doeltreffend activeringsmaatregelen en gesubsidieerde werkgelegenheidsregelingen zijn bij de ondersteuning van duurzame integratie op de arbeidsmarkt, met name voor kwetsbare groepen. In dit verband blijft een meer strategische betrokkenheid van werkgevers, met inbegrip van kleine en middelgrote ondernemingen, van essentieel belang, aangezien zij vaak worden geconfronteerd met belemmeringen bij de toegang tot en het gebruik van ondersteunende maatregelen op het gebied van werkgelegenheid en opleiding;
- in de evaluaties werd gewezen op het belang van geïntegreerde benaderingen waarbij activeringsbeleid, de ontwikkeling van vaardigheden, toereikende inkomenssteun en toegang tot diensten worden gecombineerd, teneinde inclusieve arbeidsmarktparticipatie te bevorderen en de opwaartse sociale convergentie te versterken;

- in de evaluaties werd ook opnieuw het belang benadrukt van degelijke monitoringkaders, empirisch onderbouwde beleidsontwikkeling en een systematische effectbeoordeling voor, tijdens en na de uitvoering. Deze instrumenten zijn van essentieel belang om de doeltreffendheid van hervormingen te beoordelen, beleidsleren in de lidstaten te ondersteunen en de efficiëntie van sociale investeringen te verbeteren, en dragen tegelijkertijd bij tot een doeltreffend gebruik van de financieringsinstrumenten van de EU, met name het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+), ter ondersteuning van structurele hervormingen.

Het kader voor sociale convergentie ondersteunt een geïntegreerde monitoring van de werkgelegenheid, vaardigheden en sociale ontwikkelingen door bij te dragen aan het in kaart brengen van risico's voor opwaartse sociale convergentie in de hele EU. Tegelijkertijd zou er meer werk kunnen worden verricht om de koppeling van causale verbanden tussen beleidsterreinen te versterken. Ook werd opgemerkt dat het strakke tijdschema van de tweede analyse, in combinatie met het brede thematische toepassingsgebied ervan en de noodzaak van coördinatie tussen verscheidene nationale overheden, nog steeds operationele uitdagingen met zich meebrengt, wat erop wijst dat er ruimte is voor verdere verfijning van het tijdschema voor toekomstige Semestercycli.

3.2. Horizontale bevindingen van het EMCO

Op 18 en 19 maart heeft het Comité voor de werkgelegenheid, als onderdeel van zijn jaarlijkse multilaterale toezichtactiviteiten, de vooruitgang bij de uitvoering van de landspecifieke aanbevelingen voor 2025 inzake onderwijs en vaardigheden geëvalueerd. Uit de evaluaties is gebleken dat de lidstaten actief een breed scala aan hervormingen ondernemen als reactie op gemeenschappelijke EU-brede uitdagingen, waaronder aanhoudende tekorten aan arbeidskrachten – met name lerarentekorten – afnemende basisvaardigheden, de noodzaak om bij- en omscholing te versnellen en het belang om meer lerenden, met name vrouwen, aan te trekken voor STEM-gebieden. Hoewel veel van de voorgestelde hervormingen ambitieus en structureel relevant zijn, bevinden zij zich vaak nog in een vroeg stadium en ontbreekt het aan voldoende samenhang en monitoringkaders om het volledige effect ervan te beoordelen.

- **Deze ontwikkelingen moeten worden gezien tegen de achtergrond van een relatief sterke arbeidsmarkt.** De arbeidsparticipatie blijft hoog, de werkloosheid is stabiel en de EU-werkgelegenheidsdoelstelling voor 2030 lijkt haalbaar. Er bestaat naast deze veerkracht echter een aanzienlijk onbenut potentieel. Vrouwen, jongeren, oudere werknemers en personen met een handicap of met een migratieachtergrond zijn in veel lidstaten nog steeds onvoldoende geïntegreerd in de arbeidsmarkt. Dit wijst erop dat de arbeidsmarkten ondanks positieve geaggregeerde resultaten het beschikbare menselijk kapitaal nog niet volledig mobiliseren. In een context van structurele tekorten aan arbeidskrachten en demografische veranderingen vormt dit een belangrijke belemmering voor toekomstige groei, concurrentievermogen en sociale cohesie.

- **Tegen deze achtergrond vormen vaardigheden een centrale structurele uitdaging.**
Afnemende lees- en rekenvaardigheid bij zowel leerlingen als volwassenen is teken van een zorgwekkende uitholling van de basisvaardigheden, met directe gevolgen voor de inzetbaarheid, de productiviteit en het groeipotentieel op lange termijn. Tegelijkertijd blijft de deelname aan volwasseneneducatie onder de EU-doelstelling voor 2030, wat erop wijst dat de bij- en omscholingssystemen nog niet op de vereiste schaal of met de vereiste intensiteit functioneren. Alles bij elkaar wijzen deze trends op zwakke punten in de nationale onderwijs- en opleidingsstelsels – van initieel onderwijs tot een leven lang leren – die het vermogen van mensen beperken om zich aan te passen aan de veranderende behoeften van de arbeidsmarkt. Robuuste informatie en prognoses over vaardigheden zijn van cruciaal belang om doeltreffend te anticiperen op de huidige en toekomstige tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden en deze te voorkomen en aan te pakken.
- **Inspanningen om digitale en groene vaardigheden te versterken en STEM-trajecten te bevorderen, komen steeds meer tot uiting in de nationale hervormingsagenda's, waaruit blijkt dat het strategische belang ervan gezamenlijk wordt erkend.** Deze inspanningen zijn echter vaak onvoldoende geïntegreerd om een systemische impact op te leveren. Bovendien maakt de beperkte beschikbaarheid van resultaatgegevens het moeilijk om te bepalen of het beleid de participatie, de voltooiing en de relevantie voor de arbeidsmarkt doeltreffend verbetert. Dit is met name zichtbaar op STEM-gebieden, waar een grotere deelname van vrouwen een gemeenschappelijke doelstelling blijft, maar vooruitgang afhankelijk is van coherenter en duurzamere benaderingen die betrekking hebben op voor- en vroegschoolse educatie, begeleiding en loopbaantrajecten.

- **Beroepsonderwijs en -opleiding en het beroep van leerkracht zijn twee cruciale factoren voor systeemprestaties, maar beide kampen met structurele knelpunten.** Stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding blijven een sleutelrol spelen bij het ondersteunen van de werking van de arbeidsmarkt, met name wanneer werkplekleren goed ontwikkeld is. De verschillen in aantrekkelijkheid, relevantie en gebruik tussen de lidstaten blijven echter aanzienlijk, wat wijst op ongelijke vooruitgang. Tegelijkertijd is het lerarentekort een van de dringendste belemmeringen in de onderwijsstelsels aan het worden. Vergrijzende arbeidskrachten, aanwervingsproblemen, arbeidsomstandigheden en de aantrekkelijkheid van het beroep zijn allemaal van invloed op het aanbod van gekwalificeerde leerkrachten. Hoewel maatregelen ter verbetering van de arbeidsomstandigheden en ter vermindering van de werklast belangrijk zijn, is een meer alomvattende en toekomstgerichte aanpak nodig om aanwerving, behoud, professionele ontwikkeling en loopbaanvooruitzichten aan te pakken.
- **In de hele onderwijspijplijn blijven verschillende uitdagingen heersen.** De deelname aan voor- en vroegschoolse educatie en opvang is de afgelopen tien jaar toegenomen, maar blijft over het algemeen ontoereikend, met name bij kansarme kinderen en kinderen met een migratieachtergrond, met gevolgen voor latere onderwijsresultaten en integratie op de arbeidsmarkt. Het aantal voortijdige schoolverlaters blijft dalen, maar de aantallen blijven sterk uiteenlopen tussen bevolkingsgroepen en regio's, waarbij kansarme lerenden een hoger risico op schooluitval lopen. Tegelijkertijd moeten de onderwijsstelsels steeds vaker inspelen op een groeiend aandeel leerlingen met speciale behoeften, waardoor de vraag naar inclusieve benaderingen, adequate ondersteuningsstructuren en voldoende personeel toeneemt. Al deze ontwikkelingen samen onderstrepen de noodzaak van een sterkere basis, een betere continuïteit in alle leerfasen en inclusievere onderwijsstelsels.

- **Naast deze uitdagingen blijft het aantal afgestudeerden in het tertiair onderwijs stijgen, wat bijdraagt tot een steeds hoger opgeleide bevolking.** Bredere ongelijkheden blijven echter bestaan, aangezien de sociaal-economische achtergrond van grote invloed blijft op de onderwijsresultaten. Tegelijkertijd vertonen lidstaten met hogere algemene prestaties doorgaans kleinere verschillen, wat erop wijst dat kwaliteit en billijkheid elkaar versterken. Dit benadrukt het belang van beleidsbenaderingen waarbij excellentie wordt gecombineerd met inclusie, in plaats van deze te behandelen als met elkaar concurrerende doelstellingen.
- **Over het geheel genomen wezen de evaluaties op een duidelijke conclusie: de hervormingsinspanningen zijn aan de gang, maar werken nog niet op de schaal of het niveau van integratie of maturiteit die nodig zijn om systemische veranderingen te bewerkstelligen.** Het vergt tijd voor hervormingen op dit gebied meetbare resultaten opleveren. In dit verband blijven de toezicht- en evaluatiesystemen onvoldoende ontwikkeld. Hoewel veel hervormingen voorzien in de invoering van monitoringkaders en effectbeoordelingen, zijn deze vaak nog niet operationeel. Hierdoor wordt het vermogen om de doeltreffendheid te beoordelen beperkt, met name bij het bereiken van ondervertegenwoordigde groepen, en wordt de empirische basis voor beleidsaanpassingen afgezwakt. Bovendien zijn de overheidsinvesteringen in onderwijs en opleiding uitgedrukt in een percentage van het bbp de afgelopen jaren gedaald, waardoor het steeds belangrijker wordt ervoor te zorgen dat de beschikbare middelen strategisch en efficiënt worden benut. Tegen deze achtergrond kunnen wederzijds leren op EU-niveau en financieringsinstrumenten van de EU een belangrijke aanvullende rol spelen bij het ondersteunen van de opzet van hervormingen, het versterken van kwaliteitsgerichte investeringen en het verbeteren van de resultaten op lange termijn.

Op 29 en 30 april heeft het Comité voor de werkgelegenheid, als onderdeel van zijn jaarlijkse multilaterale toezichtactiviteiten, de vooruitgang bij de uitvoering van de landspecifieke aanbevelingen voor 2025 inzake deelname aan en discrepanties tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, belasting op arbeid, arbeidsmarktsegmentatie en sociale dialoog geëvalueerd.

Uit die evaluaties is gebleken dat de lidstaten stappen ondernemen om gemeenschappelijke structurele uitdagingen aan te pakken, waaronder tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden, lage arbeidsmarktparticipatie bij bepaalde groepen, aanhoudende segmentatie en de noodzaak om de sociale dialoog en collectieve onderhandelingen te versterken. Hoewel de gepresenteerde maatregelen vaak relevant en, in sommige gevallen, verstrekkend waren, bevinden vele ervan zich nog in een vroeg uitvoeringsstadium en zullen zij tijd en robuuste monitoring en evaluatie vergen om de doeltreffendheid ervan volledig te beoordelen.

- **Over het geheel genomen wezen de evaluaties op een situatie waarin de arbeidsmarkten samen genomen goed presteren, maar structurele inefficiënties zowel de inclusiviteit als de effectieve toewijzing van arbeid blijven beperken.** Vrouwen, jongeren, oudere werknemers, laaggeschoolden en personen met een handicap of met een migratieachtergrond zijn in veel lidstaten nog steeds onvoldoende geïntegreerd in de arbeidsmarkt. Hun ondervertegenwoordiging blijft wegens het arbeidsaanbod, met name gezien de vergrijzing, aanhoudende tekorten aan arbeidskrachten en beperkte regionale mobiliteit. Dit wijst erop dat de arbeidsmarkten, ondanks positieve geaggregeerde resultaten, het beschikbare menselijk kapitaal nog niet volledig mobiliseren en dat verdere gerichte en aanhoudende inspanningen nodig zijn om ervoor te zorgen dat verbeteringen zich vertalen in inclusievere resultaten.

- **Tekorten aan arbeidskrachten en discrepanties tussen de vraag naar en het aanbod aan vaardigheden blijven aanzienlijk en wijzen op structurele kloven tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.** Om deze uitdagingen aan te pakken, zijn niet alleen doeltreffende matchingmechanismen nodig, maar moeten ook het arbeidsmarkt- en onderwijsbeleid beter op elkaar worden afgestemd. De lidstaten hebben stappen ondernomen om actief arbeidsmarktbeleid te versterken, onder meer via betere ondersteuning bij het zoeken naar werk, loopbaanbegeleiding en meer geïntegreerde dienstverlening, met name via geherstructureerde openbare diensten voor arbeidsvoorziening en éénloketsystemen. Versterking van de samenwerking tussen werkgevers en aanbieders van opleidingen, ondersteund door solide informatie over vaardigheden, blijkt een essentiële voorwaarde te zijn om ervoor te zorgen dat met de ontwikkeling van vaardigheden wordt ingespeeld op zowel de huidige tekorten als de toekomstige vraag op de arbeidsmarkt. Daarnaast werden het aantrekken van buitenlands talent en het verbeteren van de erkenning van beroepskwalificaties aangemerkt als belangrijke aanvullende hefboomen om tekorten aan arbeidskrachten aan te pakken.
- **Naast matchingmechanismen blijft het verbeteren van de toegang tot diensten die de arbeidsmarktparticipatie kunnen vergroten, een cruciale faciliterende factor.** De beschikbaarheid van diensten voor- en vroegschoolse educatie en opvang en voor langdurige zorg speelt een sleutelrol bij de ondersteuning van de arbeidsmarktparticipatie, met name onder vrouwen en personen met zorgtaken. Hoogwaardige voor- en vroegschoolse educatie en opvang draagt ook bij tot betere langetermijnresultaten, met name voor kansarme kinderen, door het opleidingsniveau en de toekomstige ontwikkeling van vaardigheden te bevorderen. Meer in het algemeen wordt in de evaluaties benadrukt hoe belangrijk het is activeringsbeleid te combineren met adequate ondersteunende diensten, aangezien sommige personen nog steeds kampen met praktische belemmeringen, in verband met armoede, zorgtaken of andere kwetsbaarheden, die hun vermogen om ten volle aan de arbeidsmarkt deel te nemen, beperken.

- **Tegelijkertijd blijven het onderwijs-, opleidings- en bijscholingsbeleid cruciaal om discrepanties aan te pakken en transities te ondersteunen.** De doeltreffendheid ervan hangt niet alleen af van de beschikbaarheid, maar ook van de relevantie en toegankelijkheid gedurende de hele levensloop. Er werd gewezen op maatregelen om beroepsmobiliteit en permanente opleiding aan te moedigen, waaronder initiatieven die gericht zijn op kmo's en inspanningen om de aanpassing van werknemers te ondersteunen in de context van technologische veranderingen, zoals het toenemende gebruik van AI. In dit verband spelen de openbare diensten voor arbeidsvoorziening en de sociale partners een belangrijke rol bij het in kaart brengen van nieuwe behoeften, het vergemakkelijken van de toegang tot opleiding en het ondersteunen van transities, met name met betrekking tot personen in kwetsbare situaties.
- **Om deze uitdagingen aan te pakken, moet ook verdere vooruitgang worden geboekt bij het aanpakken van de segmentatie van de arbeidsmarkt en moet ervoor worden gezorgd dat de belasting op arbeid inclusieve werkgelegenheidsresultaten ondersteunt.**
Aanhoudende segmentatie draagt bij tot de ondervertegenwoordiging van bepaalde groepen door zowel de toegangsbelemmeringen als de verschillen in arbeidskwaliteit in de hand te werken. Het blijkt bij beleidskaders moeilijk om een evenwicht te vinden tussen flexibiliteit voor werkgevers en werknemers zonder een tweedeling van de arbeidsmarkt te bewerkstelligen, wat erop wijst dat de arbeidsomstandigheden moeten worden verbeterd en de risico's voor de arbeidskwaliteit in alle vormen van werkgelegenheid moeten worden verminderd, onder meer door al te onzekere of versnipperde werkregelingen aan te pakken. De belasting op arbeid hangt nauw samen met deze dynamiek en speelt een belangrijke rol bij het vormgeven van stimulansen om te werken en in dienst te nemen. De evaluaties bevestigden het belang om belastingstelsels te ontwerpen die de arbeidsmarktparticipatie ondersteunen en voorkomen dat er werkloosheids- en inactiviteitsvallen ontstaan, met name voor vrouwen en jongeren, zonder de segmentatie tussen verschillende soorten werkgelegenheid te versterken. Het blijft daarom essentieel te zorgen voor samenhang tussen belasting op arbeid en de bredere arbeidsmarktdoelstellingen, onder meer door een zorgvuldige beoordeling van de verdelingseffecten, om inclusievere en goed functionerende arbeidsmarkten te ondersteunen.

- **Een terugkerend horizontaal probleem is de noodzaak van voortdurende monitoring om het effect van het ontwerp en de uitvoering van het beleid te beoordelen.** Verschillende lidstaten zijn reeds begonnen aan uitgebreide hervormingen doorgevoerd, waaronder grootschalige veranderingen in werkloosheidsuitkeringen of structuren van openbare diensten voor arbeidsvoorziening. Deze hervormingen zullen echter voortdurend moeten worden gemonitord om de doeltreffendheid ervan te beoordelen, met name voor ondervertegenwoordigde groepen. Meer in het algemeen beperkt het ontbreken van robuuste monitoringinstrumenten en systematische effectbeoordelingen, zowel vooraf als achteraf, het vermogen om te evalueren wat werkt, doeltreffende maatregelen op te schalen en beleid waar nodig aan te passen. Dit blijft een belangrijke belemmering voor het verbeteren van de doeltreffendheid van het beleid.
- **Tot slot hangt de doeltreffendheid van de hervormingen op deze gebieden ook af van de kwaliteit van de sociale dialoog en de betrokkenheid van belanghebbenden.** Goed functionerende sociale dialoog en collectieve onderhandelingen spelen een sleutelrol bij het ondersteunen van de arbeidsmarktparticipatie, het verbeteren van de resultaten van de afstemming van vraag en aanbod en het aanpakken van segmentatie, door ervoor te zorgen dat het beleid wordt gebaseerd op de behoeften van werknemers en werkgevers. Hoewel alle lidstaten het belang ervan erkennen, verschillen de structuur, reikwijdte en doeltreffendheid van de regelingen voor de sociale dialoog sterk van het ene land tot het andere. In verschillende gevallen wijzen een afnemende dekkingsgraad van collectieve onderhandelingen en vakbondsduurzaamheid op een verzwakking van de fundamenteën, terwijl de vertegenwoordiging van de werkgevers wel relatief stabiel blijft. In sommige contexten blijft de betrokkenheid van de sociale partners beperkt en dreigen raadplegingen te formalistisch te worden, waardoor de impact ervan op het ontwerp en de uitvoering van het beleid afneemt. Zo blijkt dat zinvolle en tijdige betrokkenheid van de sociale partners en het maatschappelijk middenveld niet alleen essentieel is voor de naleving, maar ook voor het verbeteren van de kwaliteit, legitimiteit en doeltreffendheid van hervormingen. Inspanningen op het gebied van capaciteitsopbouw, onder meer via ESF+-steun, kunnen deze processen helpen versterken, maar de duurzaamheid ervan op lange termijn blijft een belangrijke overweging.

3.3. Horizontale bevindingen van het SPC

Tijdens de cyclus van het Semester 2026 heeft het Comité elf evaluaties van LSA's uitgevoerd op beleidsterreinen die onder zijn bevoegdheid vallen, zoals die in 2025 door de Raad zijn vastgesteld. De LSA's hadden betrekking op specifieke uitdagingen op het gebied van pensioenen, gezondheidszorg, langdurige zorg en sociale bescherming en sociale inclusie, waaronder betaalbaarheid van huisvesting en energiearmoede. Daarnaast werden, op basis van het kader voor sociale convergentie zoals uiteengezet in het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid 2026, de negen landen die onder de tweede analyse vallen, besproken in gezamenlijke evaluaties van het kader voor sociale convergentie door het EMCO en het SPC. Daarbij kwamen ook de LSA's voor 2025 aan bod, met inbegrip van die betreffende de betaalbaarheid van huisvesting en de uitdagingen op het gebied van energiearmoede. Alle landspecifieke evaluaties waren gebaseerd op de rapportages van de lidstaten over de meest recente maatregelen, gevolgd door de beoordelingen van die maatregelen door andere lidstaten en de Commissie.

De landspecifieke evaluaties van 18-19 maart en 21-22 april werden aangevuld met verschillende horizontale elementen van de multilaterale toezichtsexercitie, waarbij werd voortgebouwd op de overeenkomstige thematische besprekingen die tijdens de vergaderingen van het SPC plaatsvonden. In dit verband heeft het SPC tijdens zijn bijeenkomst in maart een diepgaande thematische bespreking gehouden over de aanpassing van de sociale bescherming aan demografische verschuivingen en veranderingen op de arbeidsmarkt, in verband met het beleid inzake pensioenen, gezondheidszorg en langdurige zorg. Tijdens de bijeenkomst van het comité in april werd een horizontale discussie georganiseerd over de aanpak van de uitsluiting van huisvesting: toegang tot betaalbare, adequate en zekere huisvesting. De horizontale conclusies zijn gebaseerd op de bevindingen van de parallelle workshops van de landenevaluaties en op de thematische conclusies van de genoemde besprekingen.

- **Op het gebied van sociale bescherming staan vraagstukken inzake de budgettaire houdbaarheid al vele jaren hoog op de agenda, terwijl veel EU-landen tegelijkertijd kampen met problemen op het vlak van de toereikendheid van de sociale bescherming.** De snelle vergrijzing en de veranderende arbeidswereld zetten de toereikendheid en de financiering van de sociale bescherming verder onder druk. Tijdens de thematische discussie werd onderzocht wat voor strategieën er kunnen worden ingevoerd om ervoor te zorgen dat sociale bescherming doeltreffend bijdraagt tot veerkrachtige samenlevingen en dat de financiering ervan geschikt is voor veranderende behoeften en beperkte middelen in de komende jaren.

- **De wisselwerking tussen sociale diensten en uitkeringen blijft een belangrijk aspect.** Doeltreffende coördinatie en integratie tussen de stelsels voor gezondheidszorg, langdurige zorg en pensioenen zijn van cruciaal belang om de houdbaarheid, billijkheid en rechtvaardigheid van de sociale bescherming in een vergrijzende samenleving te versterken. Een dergelijke geïntegreerde aanpak komt met name tot uiting in recente hervormingen waarbij wordt gestreefd naar synergieën tussen uitkeringen en geïntegreerde dienstverlening, zodat beter kan worden ingespeeld op individuele behoeften, en de focus op activering wordt versterkt.
- **Investeren in preventie ter bevordering van een goede gezondheid, en levensloopbenaderingen die gericht zijn op investeren in mensen gedurende hun hele levensloop, vormen een ander belangrijk onderdeel van de hervormingen van de sociale bescherming.** Het aanpakken van de uitdagingen van de vergrijzing, maatregelen ter bevordering van gezond en actief ouder worden en een langer beroepsleven, in combinatie met pensioenhervormingen die gericht zijn op het vergroten van de prikkels om de pensionering uit te stellen, het beperken van de prikkels voor vervroegde uittreding en het ontwikkelen van aanvullende pensioenen, zijn elementaire maatregelen. Diversificatie van de financiering van pensioenen en langdurige zorg en het stimuleren van arbeidskansen tot en na de pensionering zijn van cruciaal belang. Synergieën tussen de stelsels voor gezondheidszorg en langdurige zorg zijn essentieel om de kostenefficiëntie te verbeteren en tegemoet te komen aan de toegenomen vraag als gevolg van de – gelukkig – stijgende levensverwachting.
- **Om de uitdagingen met betrekking tot de toegang tot uitkeringen en diensten aan te pakken, moeten de socialebeschermingsstelsels zich bovendien aanpassen aan de nieuwe realiteit op de arbeidsmarkt, in overeenstemming met de aanbeveling over de toegang tot sociale bescherming.** Bij de voorbereiding van hervormingen moet rekening worden gehouden met onderlinge verbanden tussen het economisch, begrotings- en werkgelegenheidsbeleid en het socialebeschermingsstelsel, alsook met de rol van digitalisering voor het vergroten van de efficiëntie, terwijl de risico's in verband met de digitale kloof adequaat moeten worden aangepakt. De lidstaten hebben hun uitdagingen aangepakt door met relevante maatregelen te reageren op hun landspecifieke aanbevelingen en zijn erin geslaagd enige vooruitgang te boeken. Er zijn belangrijke stappen gezet, met de nadruk op een solide beleidscontext en verantwoordelijkheden op meerdere niveaus.

- **In de evaluaties werd benadrukt dat maatregelen in de gezondheidszorg ter versterking van de eerstelijnsgezondheidszorg en -preventie en ter waarborging van een duurzaam personeelsbestand in de gezondheidszorg bijdragen tot betere gezondheidsresultaten en tot een verbeterde toegang en veerkracht.** Preventie en het bredere gebruik van e-gezondheidsoplossingen lijken belangrijke factoren te zijn om financiële duurzaamheid te waarborgen. De hervormingen zijn gericht op een paradigmaverschuiving van reactieve naar proactieve gezondheidszorg, terwijl ook wordt nagedacht over pogingen om de regels voor ziekte-uitkeringen aan te scherpen. Er zijn verschillende investeringen in gezondheidsinfrastructuur via de herstel- en veerkrachtfaciliteit en andere EU-financiering gepland, terwijl verdere inspanningen om de veerkracht van gezondheidszorgstelsels te versterken, met name op het gebied van gezondheidswerkers, nog steeds kunnen worden overwogen.
- **Er wordt gestreefd naar de verbetering van de beschikbaarheid en betaalbaarheid van diensten voor langdurige zorg door middel van hervormingen in de richting van meer persoonsgerichte en gemeenschapsgebaseerde benaderingen, waaronder thuiszorg en dagopvang, de uitbreiding van de financiering via verplichte verzekering, en maatregelen om zorgbanen aantrekkelijker te maken en het personeel in de sector te behouden.** De lidstaten voeren beurzenprogramma's in, onderzoeken een efficiëntere organisatie van het werk met multidisciplinaire teams en betere planningsmechanismen voor de verdeling van het personeel, verbeteren de erkenning van beroepskwalificaties, onder meer om een snellere integratie van onderdanen van derde landen en mobiele arbeidskrachten te ondersteunen, en nemen maatregelen op het gebied van hoogwaardige banen, met inbegrip van het evenwicht tussen werk en privéleven. Er zijn maatregelen ingevoerd om mantelzorgers te ondersteunen, zoals zorgverlof, bewustmaking van hun rechten en subsidies voor mantelzorgers. Er blijven echter uitdagingen bestaan, zoals de noodzaak om in de toenemende behoeften te voorzien en regionale verschillen aan te pakken. Een goede coördinatie tussen gezondheidszorg en langdurige zorg, preventieve benaderingen, het verbeteren van de doeltreffendheid van de stelsels voor gezondheidszorg en langdurige zorg en het waarborgen van de duurzame financiering ervan behoren tot de belangrijkste beleidsinstrumenten die nodig zijn om de veerkracht te versterken en doeltreffend te reageren op de toenemende demografische en zorguitdagingen.

- **Om de budgettaire houdbaarheid van de pensioenstelsels aan te pakken en tegelijkertijd de toereikendheid in de context van de demografische verschuiving te waarborgen, zijn verschillende opties onderzocht, zoals het verhogen van de effectieve pensioenleeftijd, het verlengen van het beroepsleven met arbeidsmarktmaatregelen en stimulansen in het pensioenstelsel, en diversificatie van de financiering.** Diversificatie kan onder meer worden bereikt door hervormingen die naar verwachting de bijdragen aan kapitaalgedekte pensioenen zullen verhogen om een toereikend niveau van uitkeringen te handhaven, door bedrijfspensioenen te versterken en pensioenverstrekkers uit de particuliere sector bredere beleggingsopties te bieden. Sociale duurzaamheid en dus toereikendheid blijven belangrijk en de lidstaten zijn voornemens deze aanpak te handhaven om armoede onder ouderen te voorkomen en een toereikend inkomen voor ouderen te waarborgen.
- **Wat sociale inclusie betreft, nemen de uitdagingen rond huisvesting toe. Daarom werd informatie verzameld over recente nationale maatregelen of hervormingen om de uitdagingen op het gebied van uitsluiting van huisvesting aan te pakken.** Er werd onderzocht in hoeverre het beleid inzake inkomenssteun en de verlening van sociale, werkgelegenheids- en gezondheidsdiensten helpen om uitsluiting van huisvesting te voorkomen en daklozen te ondersteunen. De lidstaten hebben aandacht besteed aan bevolkingsgroepen die onevenredig worden getroffen door een beperkte toegang tot betaalbare huisvesting of door uitsluiting van huisvesting. Daartoe zijn specifieke maatregelen genomen, of worden die overwogen, om tegemoet te komen aan de behoeften van bevolkingsgroepen in kwetsbare situaties.

- Uit de evaluaties is gebleken dat er overeenkomsten zijn tussen de lidstaten wat betreft kwetsbare groepen: veel lidstaten noemden jongeren, mensen met geestelijke gezondheidsproblemen of drugsmisbruik, personen met een migratieachtergrond, maar ook specifieke groepen zoals personen na een scheiding.** Sommige meldde problemen met betrekking tot de territoriale kloof, waarbij de nadruk werd gelegd op het fenomeen van kortetermijnverhuur in toeristische gebieden, waardoor het woningbestand voor burgers werd beperkt. Verschillende landen hebben verslag uitgebracht over nationale strategieën ter bestrijding van dakloosheid, waarvan vele de “huisvesting eerst”-aanpak toepassen. Daarnaast werden ook interessante voorbeelden aangehaald van een alternatieve benadering, waarbij de nadruk in de eerste plaats op werkgelegenheid lag, aangevuld met huisvestingsondersteuning. Het woningtekort wordt beschouwd als het belangrijkste knelpunt voor het aanbieden van betaalbare huisvesting, wat aanzienlijke investeringen in de sector vereist, met name om het aanbod van sociale huisvesting uit te breiden. Als aanvulling op de bouw van betaalbare sociale huisvesting in regio's met hoge vastgoedprijzen zijn huisvestingstoelagen en tijdelijke huursubsidies voor de meest kwetsbare huishoudens toegepast of overwogen. Andere lidstaten maakten melding van maatregelen om het beschikbare woningaanbod te activeren en mensen te ondersteunen bij het vinden van woningen door de huurbescherming te versterken, waardoor huurders meer woonzekerheid krijgen.
- Energiearmoede blijft in veel EU-landen een structurele uitdaging, zowel in de winter als in de zomer.** De gerapporteerde maatregelen lopen uiteen van beleidskaders tot gerichte subsidies. Renovatie met het oog op een betere energie-efficiëntie is van cruciaal belang om de structurele onderliggende oorzaken van energiearmoede aan te pakken door de vraag naar energie en bijgevolg de energie-uitgaven permanent te verminderen. Overeenkomstige particuliere investeringen kunnen echter bijzonder lastig zijn voor mensen die in armoede leven. Er moeten oplossingen worden gevonden die verder gaan dan de algemene regelingen, met een gerichtere ondersteuning van kwetsbare huishoudens door middel van begeleidende maatregelen, waaronder een goede coördinatie met de sociale sector, begeleiding om de energiegeletterdheid te vergroten en een verbeterde financiële ondersteuning.

- **Uitdagingen op het gebied van sociale inclusie blijven bestaan, met name wat betreft kinderarmoede. Er is een brede en holistische aanpak nodig om kinderarmoede te voorkomen en terug te dringen en ook belemmeringen voor de arbeidsparticipatie van ouders weg te nemen.** Het verstrekken van hoogwaardige voor- en vroegschoolse educatie en opvang met speciale steun voor kinderen uit kansarme sociaal-economische milieus is een essentieel element. Er lopen maatregelen om de lage en verslechterende onderwijsresultaten aan te pakken, met name onder kansarme groepen, en om gelijke kansen voor alle kinderen te bevorderen en nadelen die voortvloeien uit hun sociaal-economische achtergrond, waaronder taalproblemen, te beperken. De hervormingen vereisen meer investeringen in kwaliteit en in het totale aantal plaatsen in voor- en vroegschoolse educatie en opvang, aangevuld met het wettelijke recht op dagopvang en onderwijs voor kinderen in het basisonderwijs. In het algemeen is het van essentieel belang dat de uitvoering zorgvuldig wordt gemonitord om verdere beleidsontwikkelingen te ondersteunen, met inbegrip van het vinden van oplossingen voor duurzame financiering.

In veel van de evaluaties werd de uitvoering van de LSA's beoordeeld, die in eerdere cycli van het Europees Semester waren overgedragen, wat aangeeft dat de geconstateerde uitdagingen langdurig en structureel van aard zijn. Uit de besprekingen is gebleken dat de geëvalueerde lidstaten de vastgestelde uitdagingen onderkennen en specifieke maatregelen nemen om de problemen te onderzoeken en passende beleidsreacties voor te bereiden. Het SPC is ingenomen met de gerapporteerde maatregelen en met de inspanningen van de lidstaten. Tegelijkertijd is uit de besprekingen in het Comité gebleken dat er meer moet worden gedaan om volledig tegemoet te komen aan de vereisten van de landspecifieke aanbevelingen, want in veel gevallen moeten de gerapporteerde maatregelen nog worden uitgevoerd of zit het wetgevingsproces nog in het beginstadium.

Bijlagen:

1. Landspecifieke conclusies van de evaluaties van de sociale convergentie van het EMCO-SPC van 2026.
2. Landspecifieke conclusies van de bij het multilaterale toezicht verrichte evaluaties van het EMCO van 2026.
3. Landspecifieke conclusies van de multilaterale uitvoeringsevaluaties van het SPC van 2026.